

Kasparov první

fejtón přibližuje aktéra zápasu o titul šachového majstra světa

S Karpovem jsem se blíže seznámil ve vězení. Každý den jsem studoval jednu partii z jeho knihy. Figurky jsem si udělal z chleba, černé jsem obarvil popelem z cigaret. Do knih se samozřejmě vybírají ty nejefektivnější partie, takové, co končí vzdáním soupeře po třicátém tahu. Pro Karpova však nejsou takové partie typické. Karpov je génius jemných a pomalých manévrů, jejichž strategie je dlouhodobá a skrytá před snadným odhalením. Karpov přesouvá figury a buduje postavení, když se dostane k malilinké poziční výhodě, drží se jí jako klíště a rozšiřuje předmostí pak ukořistí pěšce a soupeř se vzdá, protože ví, že v koncovce proti němu nemá šance. K riskantním a efektním výpadům má Karpov spíše nechuť, odhodlá se k nim jen tehdy, když má okoukaného soupeře. Při zřetelné poziční výhodě se už nenamáhá, kašle na krásu, přisouvá se ke králi pomalu a obezřetně, nepřátelským obráncům neponechá ani skulinku prostoru. Král se z toho pomalého a systematického utlačování cítí tak bídně, že se svalí mnohem dříve, než mu Karpov zasadí poslední ránu. Pro tuhle hru ho někteří šachisté neměli rádi, jak už to bývá, máme spíše slabost pro romantiky než pro poctivé účetní.

Mluvím, jako by Karpov už nebyl, Karpov je, ale není už první. Neprosadil se svým stylem v boji, přehrál ho mladý kluk. Nepřál jsem mu to, bylo mi vlastně jedno, kdo vyhraje. Dobré vztahy z basy bývají trvalé. Trochu mě míchala jeho strašlivá konformnost a trochu mi ho bylo i líto: po každém úspěchu posílal telegramy Brežněvovi, z jejich textu by se člověk mohl domnívat, že je jeho nemanželským synem. Myslím, že si však nezasloužil, aby mu Korčnoj, jak jsem o tom kdesi četl, nadával při šachovém stolku do fašistů. V dvacetičtyřkolovém zápasu udělal dvě chyby a jednou přehlédl šanci na výhru. Musel asi cítit, že mu je doba svou atmosférou nepříznivá, před pěti lety by se mu to nestalo. Při vši skromnosti mám pocit, že jedné z těch chyb bych se nedopustil. V Karpově skvělém mozku měl podle mého soudu zaklinkat zvoneček signalizující nebezpečí. Když člověk hraje s mladým dravcem, musí jaksí předpokládat, že dobrodruh obětuje dámu, přitrhne až k hlavnímu stanu a začne kolem sebe sekat. Tak se i stalo. /Kusý se pokouší hrát někdy také podobným způsobem, ale se mnou mu to málokdy vyjde, tak asi jednou za rok./ Karpov se nyní pravděpodobně necítí. Poměrně mladý člověk a musel odejít z funkce.

Nástupce je odvážný a provokativně agilní. V prvním zápase odevzdal pět bodů a zdálo se, že měl ještě někde v ústraní zrát. On se však uklidnil a pustil se do nekonečného přetahování, které nakonec unavilo všechny zúčastněné. Přestávka přišla Kasparovovi k duhu. Když jsem se na něho díval v televizi, hned jsem poznal, že to není žádná mírná slovanská povaha ale kavkazskosemitský vášnivec. Mozek, jaký vzniká v sovětském genetickém kotli častěji, než by se na první pohled zdálo. Choval se při druhém zápase a tituly. Jednou ukázal pečetěný tah obecnstvu a dal tak najevo, že je někdy zdrávo nakopnout přísné konvence. Třikrát vyhrál opravdu brilantně a kdybych měl klobouk, dal bych ho dolů. Když vzplála poslední bitva a starý mistr musel hrát o všechno, zatímco jemu stačilo doploužit se bez rizika k remíze, rozhodl se být lepší o metr a nejen o prsa. Odmítl stagnovat a řekl si asi, že mu pomníček v paměti šachistů stojí za to. Hrál černými. Ve chvíli, kdy Karpov již zřetelně nervózněl a udělal několik

vyčkávavých tahů, vyrazil pěšcem na f5, jednoho pěšce pak obětoval, oželel druhého, za třetího získal jezdce, pronikl pak věží na druhou řadu a bylo po jenom šachovém období. Romantik vyhrál a zdá se, že se všichni z toho radují, jako by jim za starého mistra nebylo taky dobře. Šachisté už jsou takoví, protože ve své většině nehrají o peníze ale pro potěchu ducha a tak vědí, že jedna pěkná a riskantní myšlenka povznese šachistovu lidskou důstojnost výše, než upoceně výhry, vydřené na vyšlapaných cestách.

Milan Šimečka

In:

Listy, roč. XVI, č. 1, únor 1986, s. 73-74.